

DETECȚIA COMPORTAMENTULUI SIMULAT. PREZENT ȘI PERSPECTIVE ÎN PSIHOLOGIA JUDICIARĂ ȘI CRIMINALISTICĂ

Marcel CERNOVSCHI

Abstract: *În contextul vulnerabilității metodelor actuale, investigarea unor subiecți în sfera clinică ar putea fi statuată ca un instrument de cercetare, ca o aplicație experimentală cu impact și implicații în fundamentarea teoriilor de redefinire a conceptului de comportament simulat. Tehnica "testului muscular", ca procedură de examinare/testare, oferă perspective interesante de investigare a unor procese cognitive, este o stare de fapt care, acceptată etic, cu avantaje sau dezavantaje dovedite în timp, să suscite și credibilitate în susținerea eforturilor de prevenire, contracarare și anihilare a tendințelor firești de eludare a realității cauzale, complementar sau independent de alte metode de descoperire a comportamentului real corespondent.*

Cuvinte cheie: *vulnerabilități, subiecți, comportament simulat, expresie motorie, emoții captive, test muscular, teorii științifice, abordare experimentală, metode, tehnici de subminare a simulării, avantaje, dezavantaje.*

Abstract: *Vulnerability in the context of current methods, investigation of subjects in clinical field could be stated as a research tool, as an experimental application impact and implications for grounding theories redefinition of simulated behavior. Technique "muscle testing" as a procedure for examination /testing, offers exciting prospects for investigating cognitive processes is a fact that ethically acceptable, with advantages or disadvantages proven time and credibility to attract support prevention efforts, counter and suppress natural tendencies to evade the reality causal, complementary or independent of other discovery methods corresponding actual behavior.*

Keywords: *vulnerabilities, subjects simulated behavior, motor expression, emotions captive, muscular test, scientific theories, experimental approach, methods of undermining the simulation, advantages, disadvantages.*

I. Context:

Una din problemele complexe ale psihologiei judiciare este cea a conduitei de simulare. Rolul simulării în viața de toate zilele are mai mult o importanță teoretică, dar capătă un caracter de răspundere atunci când devine instrumentul descoperirii acelor simulări legate de fapte cu repercursiuni sociale grave¹.

Comportamentul simulat (disimulat) reprezintă refuzul de a mărturisi și de a recunoaște o atitudine reală față de o persoană oarecare sau încercarea de a-și camufla față de sine însuși o dorință pe care totuși o simte². Prin caracterul său intenționat, care-l diferențiază de simpla eroare, comportamentul simulat are o determinare cognitivă superioară³.

Comportamentul are o latură directă observabilă, aparentă – cum ar fi limbajul vorbit sau gestul, mișcarea membrelor sau corpului, expresivitatea feței etc și o latură inaparentă – comportamentul interior, micromișcărilor laringelui în limbaj intern, activitatea ideo-motorie, activitatea ritmului cardiac modificat ca răspuns la o incitare, modificarea de volum a vaselor

¹ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.52

² I.Ciofu - Comportamentul simulat, Edit. Academiei, Bucuresti, 1974, pag.51

³ V.Pașca – Detecția comportamentului simulat cu ajutorul imagisticii, prin rezonanță magnetică funcțională, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010, pag.147

sangvine etc⁴. Literatura de specialitate⁵ evidențiază insensibilitatea emotivă ca unul dintre factorii care pot să influențeze negativ direcția simulării. Deși o asemenea insensibilitate poate fi acceptată, practic nu se poate vorbi de o insensibilitate totală, mai ales că aparatele moderne înregistrează și alți parametri – comportament ocular, activitatea electrică a scoarței cerebrale ș.a.m.d. – imposibil de controlat chiar și de către persoane care afișează o insensibilitate emotivă și o stăpânire de sine peste limita normalului⁶.

O simulare sau o disimulare perfectă nu este posibilă și datorită relațiilor strânse între manifestările psihice și cele fiziologice (greu de stăpânit), descoperirea comportamentului real fiind posibilă pentru un observator avizat⁷. O descoperire extrem de relevantă⁸ este că, atunci când adevărul/minciuna sunt secundare răspunsului opus, ele generează diferențe mai mari față de diferențele constatate atunci când ele sunt răspunsuri inițiale. Cu alte cuvinte, minciuna care urmează adevărului este mai costisitoare ca timp și acuratețe decât minciuna inițială care nu urmează adevărului. S-a argumentat științific⁹ faptul că, simularea nu este un comportament singular, ci mai degrabă o etichetă, un concept umbrelă în spatele căruia se ascund procesări cognitive și mecanisme neuronale diferite. Autorii arată că, minciunile premeditate, care dezvoltă o parte corectă a unei povești, implică regiuni corticale diferite, față de minciunile spontane.

Orice formă de comportament are în primul rând o expresie motorie, ceea ce este valabil pentru ambele aspecte ale comportamentului, aparent și inaparent¹⁰. Acționăm într-un mod nesănătos atunci când reprimăm sau negăm problema sau, pur și simplu, ne dorim ca ea să dispară imaginându-ne o stare mai plăcută. În loc să tratăm problema, manifestăm o preocupare constantă de a scăpa de ea. Problema nu dispare și, chiar dacă mintea ne zboară în altă parte, reacția corpului rămâne¹¹.

Stabilirea corespondențelor între neurochimic (neurofiziologic) și comportamental este esențială pentru înțelegerea comportamentului. Relațiile dintre fenomenele neurofiziologice și modificările fundamentale sunt deosebit de complexe și au diferite forme, de la simpla variație concomitentă la cauzalitate și interdeterminare. Aceste relații sunt mediate de:

- variația concomitentă – nivel scăzut al dopaminelor corelate pozitiv cu un comportament de tip depresiv sau "evitarea senzațiilor";
- relații de cauzalitate prin varierea nivelului hormonal, hormonii putând influența nu numai mecanismele efectoare, ci și pe cele receptoare ale stimulilor din mediu;
- contingența covariabilelor neurochimic-comportamental¹².

Realizarea unei teorii științifice a comportamentului simulat, fundamentată pe explicarea unor principii cauzale, este un demers necesar, dar greu de realizat, și în vectorizarea cercetărilor spre acest scop trebuie urmărite cel puțin patru obiective majore¹³:

- elaborarea unor strategii capabile să categorizeze comportamentul simulat;
- dezvoltarea unui model psihologic abstract pentru fiecare tip de simulare;
- identificarea substratului neurofiziologic specific pentru fiecare tip de simulare;
- stabilirea unor legături între substratul neurofiziologic al simulării și indicatorii psihofiziologici utilizați în prezent în detecția comportamentului simulat.

De regulă, simulanții sunt indivizi lipsiți de calitate morale, leneși, declasați social, dar ale căror înșelătorii sunt descoperite de cadre medicale sau judiciare competente¹⁴. Psihopatia¹⁵

⁴ V.Dragomirescu – Determinism și reactivitate umană, 1990, pag.140

⁵ Rene la Chat – La technique de l'enguelette criminelle, tom.I, Edit.Moderna, Bruxelles, 1959, pag.170

⁶ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.35

⁷ John E.Reid, Fred E.Iuban – Truth and deception the polygraph tehniqe, SUA, 1966, pag.159

⁸ G.Visu-Petra – Detecția comportamentului simulant: perspectiva diferențelor interindividuale, Teza de doctorat, Univ.Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011, pag.63

⁹ G.Ganis, s.a. – Neural correlates of different types of deception: an fMRI investigation. Cerebral Cortex, pag.830-836

¹⁰ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.56

¹¹ D.Brown – Stresul, trauma și corpul, în lucrarea: D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008, pag.117

¹² Șt.Odobleja – Psihologia consonantistă și cibernetică, Edit. Scrisul Românesc, Craiova, 1978, pag.62 și 70

¹³ M.D.Happel – Neuroscience and the detection of deception, Rewiev of Policy Research, nr.22(5), pag.667-683

¹⁴ C-tin Gorgoș - Dicționar enciclopedic de psihiatrie, Edit.Medicală, București, 1989, pag.498

¹⁵ <http://dexonline.ro/definicie/psihopatie>

este o stare morbidă caracterizată prin tulburări de afectivitate, de comportament sau de caracter. Mai precis¹⁶, psihopatul este un individ egocentric, iresponsabil, impulsiv și rece, care nu simte emoție și compasiune față de semenii săi, în același timp, însă, psihopatul este, în general, foarte inteligent, iar la prima vedere pare o persoană agreabilă și binevoitoare, chiar șarmantă. Un astfel de individ își folosește inteligența pentru a-i manipula pe ceilalți, singurul său scop fiind propriul succes.

Punem în discuție aceste două stări de fapt, aparent antagonice, evidențiate în literatura de specialitate, dar care în realitatea condițiilor de testare ridică aceleași probleme conceptuale și organizatorice conștientizând că, rezultatele testării prin utilizarea tehnicii poligraf a unor astfel de indivizi, indiferent de acuzații sau de gravitatea faptelor ce li se impută, vor fi din start viciate și considerate irelevante, fără un examen medical de specialitate și un diagnostic care, chiar și confirmat, ar pune în dificultate expertul, pentru a atrage atenția asupra respectării etapelor pregătitoare/ premergătoare testării și a nu opune presiuni suplimentare celor îndreptățiți la un rezultat.

Abordarea experimentală a comportamentului simulat, din perspectiva istoricului recent, a inclus teorii științifice, tehnici și metode dintre cele mai variate, mai mult sau mai puțin argumentate, cu aplicabilitate juridică, etice sau empirice ori lipsite de obiectivitatea și rigurozitatea metodei științifice. Astfel, în decursul timpului, s-au folosit drept metode și tehnici de subminare a simulării (o scurtă trecere în revistă fără pretenții de ierarhizare): agenți farmacologici (alcoolul, pentothalul de sodiu, scapolamina, etc); testul situațional; înregistrarea potențialelor evocate; metoda detectării stresului din voce; detectarea stresului emoțional în scris; metoda experienței motrice; metoda asociației libere; poligraful; stimularea magnetică transcraniană (TMS); electroencefalografia (EEG); magnetoencefalografia (MEG); tomografia cu emisie de pozitroni (PET); captarea unor imagini termice la nivelul feței; imagistica prin rezonanță magnetică funcțională (fMRI); testul comportamental (TR-TIA).

Doar două dintre aceste tehnici au fost acceptate ca posibile alternative ale poligrafului:

1. Electroencefalografia (EEG) – expresia variațiilor lente de potențial de la nivelul neuronilor piramidali corticali, ale căror dendrite orientate radial și perpendicular pe scoarță formează dipoli electrici alterni somatodendritici. Câmpul electric, produs de potențialele post-sinaptice neuronale, este emergent la nivelul scalpului, unde se măsoară cu ajutorul unor electrozi. Modificările de potențial au fost asociate cu evenimente cognitive și perceptive specifice¹⁷.
2. Imagistica prin rezonanță magnetică funcțională (fMRI) – este un tip particular de de scanare prin rezonanță magnetică, în care se măsoară reacția hemodinamică asociată activității neuronale a creierului. Creșterea ratei metabolismului oxigenului din unele regiuni corticale constituie un indicator al activității neuronale, care evidențiază dinamica unor procese cognitive în timpul efectuării unor sarcini¹⁸.

Potrivit unor cercetări recente¹⁹, în cadrul standardizat oferit de Testul Informațiilor Ascunse, măsurătorile comportamentale bazate pe timpul de reacție pot oferi informații noi și valoroase pentru înțelegerea mai aprofundată a mecanismelor care susțin simularea, oferind cunoștințe diferite de (dar complementare cu) cele oferite de măsurătorile fiziologice. Mai mult, măsurătorile comportamentale permit evaluarea directă a implicării diferitelor funcții executive în actul simulării. Acest tip de măsurători poate fi valoros atât pentru o înțelegere teoretică mai bună a implicării executive în simulare, cât și pentru completarea instrumentarului de detecție a comportamentului simulat cu o nouă tehnică, la fel de validă, dar mai simplă și mai economicoasă.

¹⁶ K. Rosner - De la meserie la psihopatie - adevarul.ro/life-style/stil-de-viata/de-meserie-psihopatie/index.html

¹⁷ M. Aniței – Psihologia experimentală, Edit. Polirom, Iași, 2007

¹⁸ M. Aniței – Posibilități și limite în abordarea experimentală a conștiinței. Aspecte metodologice, Revista de psihologie, nr.3-4, Edit. Academiei, 2007

¹⁹ G. Visu-Petra – Detecția comportamentului simulat: perspectiva diferențelor interindividuale, Teza de doctorat, Univ. Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011, pag.63

Tehnică poligraf este una din cele mai performante tehnici folosite în domeniul detectării comportamentului simulat. Poligraful, cunoscut empiric sub denumirea de "detector de minciuni" este un înregistrator mecanic sau electronic, ce preia pneumatic modificările de tensiune arterială, puls, respirație, suplimentat cu un sistem pentru înregistrarea rezistenței electrodermice și a micromișcărilor musculare²⁰. Poligraful nu înregistrează modificările fiziologice determinate de emoțiile care însoțesc comportamentul simulat. La baza folosirii tehnicii poligraf stă faptul că, o minciună spusă conștient, pe lângă efortul mental pe care îl necesită, produce și o anumită stare de tensiune emoțională (teama). Producerea tensiunii emoționale își are originea în declanșările involuntare ale sistemului neurovegetativ concomitent conștientizării pericolului și în întârzierea, prin aceasta, a instinctului de autoconservare²¹.

În demersul de față, vom face referințe și o paralelă cu prioritate la utilizarea tehnicii poligraf, din considerentul achiesării la unele concluzii formulate²² și admitând că, din multitudinea de potențiale alternative tehnice ale poligrafului, în prezent, nici una nu a demonstrat o performanță superioară, nu s-a dovedit o alternativă viabilă care să-l poată suplini, în principal, în eforturile de fundamentare a deciziilor din justiție și din domeniul siguranței și securității naționale.

Bazele științifice ale detecției comportamentului simulat, prin utilizarea tehnicii poligraf sunt contestate de o parte a comunității științifice, care invocă lipsa unor teorii consistente pentru susținerea unei legături cauzale, clare, între procesele cognitive implicate în simulare și indicatorii fiziologici periferici măsurați (parametrii respiratori, cardiovasculari, reacția electrodermală). În acest context neuroștiințele sunt tot mai des invocate pentru abordarea nivelului cognitiv al comportamentului simulat, în încercarea de a înțelege substratul neurofiziologic al proceselor mentale subiacente acestuia²³.

Referitor la cercetările poligrafice și cele efectuate în direcția surprinderii comportamentului simulat, frapant este faptul că, au existat foarte puține preocupări care, pornind de la datele strânse, să descrie anumite tipare comportamentale sau să efectueze previziuni asupra anumitor manifestări. Tocmai acest aspect predictiv ce poate fi dat de dimensiunea fiziologică a comportamentului ar trebui "speculat" în cercetările actuale pentru a putea prognoza "cum acționează un individ în condiții de încărcătura emoțională?", care este pragul emoțional până la care stările emoționale nu destabilizează comportamentul?". Răspunsurile la aceste întrebări, considerăm că nu pot fi complete decât dacă în analiza și evaluarea comportamentală este introdusă și dimensiunea fiziologică, ce poate furniza informații extrem de utile despre modul de mobilizare și acțiune al unei persoane în situații critice, atunci când se impune cu necesitate luarea unor decizii rapide și maximum de eficiență²⁴.

II. Medicina holistică, între mit sau adevăr științific cu aplicabilitate practică în psihologia judiciară și criminalistică .

Orice practicant al unei arte vindecătoare îți poate spune că majoritatea oamenilor poartă încontinuu cu ei (sub formă energetică) bagajul emoțional rămas din trecutul lor. Corpul nostru fizic păstrează diferite emoții captive, lucru cunoscut de mulți medici și de terapeuții care lucrează cu corpul, care știu că, o simplă atingere este uneori suficientă pentru a declanșa

²⁰ Angheliescu & Dan, 1984, citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

²¹ A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

²² vezi National Research Council – The polygraph and lie detection, National Academies Press, Washington DC, 2002, V.Paşca – Detecția comportamentului simulat cu ajutorul imagisticii, prin rezonanță magnetică funcțională, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010, pag.150-151

²³ V.Paşca – Detecția comportamentului simulat cu ajutorul imagisticii, prin rezonanță magnetică funcțională, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010, pag.147

²⁴ A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

un flux uimitor de emoții și de amintiri la pacientul lor, provocând o descărcare emoțională neașteptată, generată de eliminarea energiei rămase captive²⁵.

Cu mii de ani în urmă, medicii din antichitate au observat cu mare atenție corpul uman și au descoperit că oamenii care se lasă dominați de anumite emoții fac boli fizice corespondente. Spre exemplu, cei care se lasă guvernați de mânie se îmbolnăvesc adeseori de ficat și au probleme cu vezica biliară. Cei care se tem au probleme cu rinichii sau cu vezica urinară. Noi putem simți energia manifestată sub forma emoțiilor noastre, iar dacă energiile emoționale negative devin captive în corpul nostru ele pot produce efecte foarte dăunătoare²⁶.

Stările emoționale sunt singurele care au fost cercetate din punct de vedere științific. Cele dăunătoare sunt furia sau ostilitatea, depresia – care nu include doar tristețea, ci și autocompătirea, sentimentul de vinovăție și disperarea -, stresul, care constă în agitație, nervozitate și anxietate, și reprimarea sau negarea anxietății²⁷.

Emoțiile nerezolvate captive te pot face să pornești de la prezumții greșite, să reacționezi excesiv la cele mai inocente observații, să interpretezi eronat comportamentul altor persoane și să îți sabotezi propriile relații. Ca și cum toate acestea nu ar fi suficiente, ele te pot conduce la stări de depresie, de anxietate și la alte stări negative de spirit de care nu poți scăpa. Emoțiile nerezolvate captive pot interfera cu funcționarea corectă a organelor și țesuturilor corpului, punându-ți la pământ sănătatea, provocându-ți dureri, oboseală și boli. Indiferent cât de mare este suferința fizică, energia invizibilă a acestor emoții nerezolvate captive nu poate fi diagnosticată de medicina convențională, deși ea stă la baza dificultăților fizice și emoționale pe care le experimentezi²⁸. Iată și o listă cu cele mai comune circumstanțe în care emoțiile devin adeseori captive: pierderea unei persoane dragi; divorțul sau problemele în cadrul relației de cuplu; dificultăți financiare; stresul acasă sau la locul de muncă; traumele fizice; certurile și bătăile; abuzurile fizice, mentale verbale sau sexuale; convingerile negative legate de sine sau de alte persoane; stresul pe termen lung; respingerea; bolile fizice; sentimentul de inferioritate; interiorizarea sentimentelor; neglițarea sau abandonarea. Această listă nu este exhaustivă.

Adeseori, atunci când cineva trece printr-un eveniment traumatic sau foarte intens, el rămâne cu o energie emoțională captivă în corpul său. Cu toate acestea, nu toate evenimentele emoționale generează emoții captive. Corpul este special conceput pentru a gestiona energia emoțională acumulată în timpul evenimentelor obișnuite ale vieții de zi cu zi. Emoțiile nerezolvate captive generează întotdeauna o vibrație energetică specifică, fiind asociate, în mintea noastră, cu anumite evenimente²⁹. Când suntem puși în fața unor evenimente stresante, înregistrăm un nivel continuu de alertă. Stresul cronic provoacă o dereglare sau un dezechilibru în funcționarea sistemului nervos autonom, astfel încât, la un stimul foarte mic, apare un nivel foarte ridicat de activare. Celulele din sistemul nervos autonom devin hiperactive și răspund la provocări minore³⁰.

Singura modalitate de a ști dacă ai sau nu emoții nerezolvate captive în corp constă în ați întreba mintea subconștientă³¹.

Suntem atât de obișnuiți cu funcționarea corpului nostru, încât nu mai acordăm atenție complexității procesului care îl menține în funcțiune. La fel ca și în creierul uman, unde capacitățile de genul memoriei sau simțului sinelui sunt proprietăți date ale tuturor neuronilor, în sistemul imunitar există o capacitate de întreținere a corpului, de alcătuire a unui istoric și de a avea un sine³². Orice virus, bacterie sau ciupercă ce ți-a invadat vreodată corpul, toate rănile

²⁵ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.70

²⁶ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.60-61

²⁷ D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008, pag.50

²⁸ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.33

²⁹ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.77, 87

³⁰ D.Brown – Stresul, trauma și corpul, în lucrarea: D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008, pag.115

³¹ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.50

³² F.Varela – Sinele corpului, în lucrarea: D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008, pag.79

pe care le-ai suferit vreodată, toate gândurile și sentimentele pe care le-ai trăit și întreaga istorie a fiecărei celule a corpului sunt stocate și arhivate în mintea subconștientă³³.

În timpul anilor de practică³⁴, am aflat că este într-adevăr posibil să extragem informații din mintea subconștientă, prin folosirea unui anumit tip de kinesiologie, respectiv prin testarea mușchilor. Capacitatea de a deschide o linie de comunicare cu mintea subconștientă a pacienților mei a devenit rapid unul din principalele instrumente de care m-am folosit în practica medicală. În timp, am ajuns să am o mare încredere în înțelepciunea inerentă a corpului și în capacitatea sa de a-mi transmite informații prin testul muscular³⁵.

Câteva din aplicațiile practice ale kinesiologiei aplicate sunt³⁶: afli repede și ușor adevărul unei intenții, afirmații sau declarații; afli ce persoane, firme, cărți, programe, filme și orice altceva intenționezi să “consumi” sunt în concordanță cu adevărul și îți sunt folositoare; poți să o folosești ca metodă de autocunoaștere; poți obține informații care altfel nu îți sunt accesibile; ca metodă de vindecare de anumite boli și afecțiuni; ca metodă de creștere a nivelului de conștientă.

Succesul metodei kinesiologiei aplicate, se datorează faptului că poți pune întrebări și primi răspunsuri clare și directe la orice problemă, din orice domeniu. În kinesiologie, atunci când întrebi, te adresezi subconștientului, iar răspunsul vine din acea zonă, a conștiinței colective, a informațiilor universale, a legăturii cu Divinitatea, cu întregul Univers și Creație, acolo unde nu există barierele educației, a paradigmatelor, a condiționărilor și a micilor interese lumești. Din aceste motive, răspunsul este clar, corect, nealterat și nu poate reflecta decât adevărul în starea lui cea mai pură³⁷.

De obicei e nevoie de doi oameni pentru această testare. Există și exerciții care le poți face singur. În linii mari, metoda de aplicare a kinesiologiei, este următoarea:

- se iau doi oameni, unul este “operatorul” (cel care testează) iar celalalt “subiectul” (cel care este testat);
- subiectul stă în picioare, cu mâna stângă întinsă lateral, paralelă cu podeaua. De obicei, se recomandă mâna stângă sau mâna care nu e dominantă a persoanei testate;
- operatorul se așează în fața subiectului, cu mâna stângă pe umărul acestuia, iar mâna dreaptă pe antebrațul subiectului, imediat deasupra încheieturii palmei (în zona ceasului de mână);
- este recomandat să întrebi subiectul la început dacă mâna pe care se face testarea este în regulă (nu e luxată sau a avut multiple fracturi);
- operatorul cere subiectului să reziste când va încerca să-i apese mana în jos;
- se fac testări (apăsări ale brațului subiectului) pentru diferite întrebări adresate de operator;
- operatorul apasă mâna subiectului, cu o mișcare fermă, rapidă și cu o presiune constantă. Ideea este de a apăsa suficient de puternic, pentru a verifica gradul de rezistență și opoziție a subiectului. În nici un caz nu se folosește o forță excesivă sau o apăsare prelungită, care să obosească brațul subiectului, astfel încât acesta să obosească și să cedeze. Se verifică dacă mușchiul are suficientă energie pentru a bloca articulația umărului în poziția respectivă;
- se va observa că la întrebările³⁸ cu răspuns adevărat, brațul rezistă în poziția orizontală iar la cele cu răspuns fals/negativ, brațul subiectului va cădea relativ ușor spre corp³⁹.

Testul muscular deschide o fereastră de acces la ceea ce se întâmplă în interiorul corpului și al minții. Prin folosirea lui, noi căpătăm acces la computerul nostru intern și putem

³³ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.52

³⁴ Dr.Bradley Nelson a absolvit *magna cum laude* Colegiul West de Chiropractică din San Lorenzo, California. A ținut nenumărate conferințe la nivel internațional despre vindecarea naturală a bolilor cronice și a tratat cu succes pacienți din SUA și Canada care sufereau de sindromul oboseții cronice, fibromialgie și o largă varietate de alte boli cronice. Medic chiropractician holistic, aplică metode intuitive de vindecare și este considerat unul dintre cei mai mari pioneri și experți la nivel mondial în domeniul medicinei bioenergetice și al psihologiei energetice.

³⁵ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.54;

³⁶ <http://www.gozman.ro/kinesiologie-aplicata-cum-sa-affli-rapid-adevarul>; vezi și <http://www.icak.co.uk/news/fundamentals-of-applied-kinesiology-with-tracy-gates>

³⁷ <http://www.abundent.ro/eft-tee/kinesiologie-aplicata-sau-testarea-musculara>

³⁸ vezi B.Nelson – Comunicarea non-verbală în lucrarea Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.181-183

³⁹ <http://www.bodymindspiritmagazine.ro/mind/kinesiologie-aplicata-cum-sa-affli-rapid-adevarul>; vezi și <http://www.appliedkinesiology.com>; pentru detalii: B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.168-180

descoperi cu ușurință eventualele dezechilibre din sistem. În aceste condiții, este logic să pornim de la premisa că acest computer intern știe exact ce se întâmplă în interiorul nostru, în permanență și pe toate nivelele. Mai mult decât atât, corpul nostru ne poate spune cu precizie ce este bun și ce nu pentru noi. Există un răspuns fizic la adevărurile și la minciunile pe care le rostim. Mușchii noștri devin instantaneu mai slabi atunci când mințim, sau mai puternici atunci când rostim adevărul. Corpul nu poate fi păcălit. Minte noastră subconștientă știe pe loc și dincolo de orice îndoială dacă rostim adevărul sau mințim, ori dacă acționăm în mod corect prin gândurile noastre, prin afirmațiile pe care le rostim sau prin acțiunile noastre⁴⁰.

Pe scurt, testul muscular funcționează foarte bine și de cele mai multe ori în cazul majorității oamenilor. Există însă și alți factori de care trebuie să ținem seama⁴¹. Uneori, testul nu funcționează deoarece subiectul nu se simte confortabil dintr-un motiv sau altul. Fie i se pare prea ciudată experiența, fie devine defensiv și se teme să nu reveleze o informație ascunsă. De pildă, am cunoscut⁴² oameni imposibil de testați în fața unui grup mai mare, dar care puteau fi testați cu ușurință în particular. Dacă un subiect nu dorește să se lase testat, el are mari șanse de succes. Asta înseamnă că, el nu cooperează cu tine și nu dorește ca testul muscular să reușească, din motive care îl privesc.

O altă metodă⁴³ prin care pot fi obținute răspunsuri de la mintea subconștientă este așa-numitul Test al Balansului Corporal. Dacă vei rost o afirmație pozitivă, coerentă și adevărată, corpul tău va începe să se încline înainte, de regulă în mai puțin de zece secunde. Minte subconștientă știe că această afirmație este adevărată și corpul va începe să se încline înainte, întrucât se simte atras de orice afirmație pozitivă, coerentă sau adevărată. Invers, dacă rostești o afirmație negativă, incoerentă sau falsă, corpul tău va începe să se încline înapoi, în același interval de timp, întrucât respinge nu doar gândurile negative ci și incoerența și minciuna. Eu cred că acest fenomen se petrece din cauza modului în care percepem lumea din jurul nostru. Deși lumea exterioară ne înconjoară în permanență de pretutindeni, noi ne-am obișnuit să ne raportăm exclusiv la ce se află în fața noastră. Atunci când rostim o afirmație, corpul nostru o percepe ca pe un alt obiect cu care are de-a face, cum ar fi ecranul din față sau mâncarea din farfurie. Este ca și cum afirmația rostită s-ar afla în fața noastră, iar corpul trebuie să o proceseze.

III. Argument:

În domeniul psihologiei judiciare, emoția este considerată ca fenomen tipic sferei afective, deoarece aceasta, prin modificările psihofiziologice pe care le implică, poate fi supusă unei analize științifice sistematice. Evidențierea unei emoții poate fi făcută pornindu-se atât de la aspectul comportamental, cât și de la cel al corelatelor psihofiziologice pe care aceasta le implică. Comportamentul emoțional global reprezintă obiectivarea trăirii emoționale, întâlnită atât în aspectul inaparent, dar cel mai evident și mai ușor observabil în cel aparent. Aspectul aparent, denumit ca expresie emoțională, subsumează întreg ansamblul de reacții somatice și musculare (faciale, scheletice, viscerale, umorale etc.) pe care subiectul le dezvoltă în momentul experimentării unei emoții⁴⁴.

În ancheta judiciară elementul cel mai evident în cazul trăirii unor emoții, pe fond stresant, este tremurul fiziologic existent la nivelul tuturor mușchilor care acționează aparatul fonorespirator. Tremurul fiziologic este o undulație sau o oscilație minusculă determinată de stresul psihologic, ce corespunde frecvenței de 8-14 Hz. și poate fi atribuit undelor alfa⁴⁵.

⁴⁰ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.165-166

⁴¹ vezi B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.186-195 și www.HealersLibrary.com

⁴² B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.188

⁴³ B.Nelson – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012, pag.56-58; vezi și www.HealersLibrary.com

⁴⁴ Ciofu, Golu & Voicu, 1978 – citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

⁴⁵ A.Ciopraga, 1996 - citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

În cazul unei persoane care nu este stresată, tremurul fiziologic are o intensitate maximă. În momentul instalării stresului, acesta scade în intensitate sau este eliminat. Creșterile sau scăderile intensității, frecvenței timbrului vocii, ca urmare a reducerii tremurului fiziologic, reprezintă un indice al gradului de stres pe care-l încearcă persoana, des utilizat în practicile criminalistice în vederea detectării comportamentului simulat. Tensiunea musculară poate fi înregistrată local sau generalizat prin intermediul înregistratorilor mecanici, fie mai modern, prin culegerea potențialelor musculare electrice (EMG). Acest tonus este considerat a fi strâns legat de starea emotivă. Astfel, există o corelație pozitivă între EMG din regiunea frontală și prezența anxietății, între înregistrările poligraf prin micromișcările musculare și comportamentul simulat etc. Balanța mușchilor scheletici este în general echilibrată și scăzută în relaxare. În actul motor și în stările emoționale crescute, balanța nivelului tensiunii devine nu numai ridicată, ci și discontinuă, cauzând tremurul. Emoțiile de intensitate crescută se pot exterioriza în tremur, acesta putând chiar dezorganiza răspunsul motor din momentul respectiv⁴⁶.

Simularea reprezintă o metodă de coping comportamental având funcția de a preveni sau reduce reacția de stres provocată de ancheta judiciară⁴⁷. În practica anchetatorilor⁴⁸ din diferite țări se folosesc de la minciuni simple, cum că un complice deja a recunoscut și ancheta se va încheia în curând, până la scenarii ce cuprind fabricarea de probe mincinoase, totul pentru a pune presiune și a determina persoana să declare tot ce știe. O asemenea strategie are, inevitabil, și puncte tari și riscuri. De regulă, se acceptă că persoana de bună-credință nu va ceda, se va lupta și își va susține buna-credință. Din punct de vedere legal⁴⁹ poate fi considerat abuz a te "juca" cu persoana ascultată. Din punct de vedere profesional, unii anchetatori vorbesc de o așa-numită "călire" a celui ascultat: dacă este curat, rezistă, dacă nu, va ceda.

Există o diferență marcantă între examinator și subiectul examinării. Persoana în cauză știe dacă este sau nu implicată cu ceva în cauza cercetată/verificată, cunoaște rolul pe care l-a avut, pasiv sau activ, din perspectiva participării. Expertul nu știe, bănuiește și încearcă să afle. Problema subiectului nu este aceea a sincerității sau nesincerității, pentru că în plan psihologic el și-a definit deja poziția cu care se va prezenta la examinare. Preocuparea lui legată de examinare vizează dacă testarea va fi relevantă, dacă îl va inculpa sau disculpa⁵⁰.

Analizând vulnerabilitățile actuale ale tehnicii poligraf, unii autori⁵¹ au pus în discuție explicația absenței reactivității semnificative și susținerii sinergice a modificărilor de trasee, prin aceea că, amprenta psihocomportamentală, obiectivată ca amintire a faptei comise și păstrată în memoria stochativă a individului sub forma algoritmului infrafracțional, începe să fie din ce în ce mai palid exprimată și păstrată mai lacunar la din ce în ce mai mulți suspecti, constatând că, făptuitorii neagă cu seninătate comiterea faptelor câtă vreme vis-a-vis de algoritmul moral – ca reprezentare a vinovaților, sancțiunii culpabilității, rușinii de a minți, simțul moral al nivelului conștiinței etc – se interiorizează un algoritm infrafracțional din ce în ce mai anemic și mai palid exprimat în componenta sa afectivă absolut necesară apariției stresului emoțional obiectivat în modificările psihofiziologice ale traseelor: puls, TA, bioelectric și respirator.

Ne aflăm în fața unei schimbări de paradigmă în tehnicile de investigare a comportamentului uman, în general, și, în consecință, și al comportamentului simulat. Progresele realizate de neuro-științele cognitive obligă psihologia la rafinări și revizuirii ale conceptelor tradiționale. Explorarea mecanismelor corticale a adus noi dimensiuni și

⁴⁶ A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

⁴⁷ A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com

⁴⁸ G.Olteanu – Etapele ascultării persoanelor în cadrul anchetelor judiciare – controversate, în volumul *Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate*, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010, pag.208

⁴⁹ vezi: art.194 din Codul Penal al României republicat, M.O.nr.62/16.04.1997 cu modificările și completările ulterioare și art.280, art.281 din Noul Codul Penal al României, publicat M.O.nr.510/24.07.2009, cu aplicabilitate începând cu 01.02.2014

⁵⁰ V.Lăpăduși, G.Țiru – *Detectorul de minciuni*, Edit. Little Star, București, 2008, pag.66

⁵¹ V.Lăpăduși, G.Țiru – *Detectorul de minciuni*, Edit. Little Star, București, 2008, pag.37-38

corespondențe al comportamentului simulat. În acest moment este nevoie de o redefinire a obiectului investigației⁵².

Un studiu recent⁵³ demonstrează că, în mod intuitiv, creierul uman are capacitatea de a asimila multe informații și decide pe loc o valoare medie a acestora. Chiar și la nivel intuitiv, o parte importantă din procesul de luare a unor decizii constă în conceptul de "integrare a valorii" - luarea în considerare a punctelor puternice și a punctelor slabe ale fiecărei opțiuni. Oamenii pot avea încredere în reacțiile lor bazate pe instinct pentru a lua o decizie de calitate.

Studiul vine astfel în susținerea "testului muscular" și elimină una din vulnerabilitățile identificate în cazul folosirii tehnicii poligraf⁵⁴, respectiv pericolul și totodată scuza eventualelor erori prin transferul în totalitate al responsabilității concluziilor pe seama prelucrării pe calculator, în dispreț total față de simțul clinic specific psihologului criminalist.

Metoda "testului muscular" poate fi susținută cu unele din argumentele pro ale tehnicii poligraf⁵⁵: această activitate are drept scop descoperirea autorului și probarea vinovăției; testul vizează obținerea unor date de la care să se plece în identificarea făptuitorului, deci nu ne aflăm în prezența învinutului sau inculpatului; testul vizează restrângerea cercului de bănuți și canalizarea tuturor eforturilor pentru verificarea celor care dau reacții de nesinceritate; în nici un caz, prin testare, persoana nu este obligată să-și probeze vinovăția, ci sunt puse în evidență modificările fiziologice tipice; probele nu au valoare prestabilită și prin urmare rezultatul testării trebuie să fie coroborat cu celelalte probe și mijloace de probă.

Tehnica "testului muscular" poate fi popularizată sau deconspirată. Neexistând relația "om-mașină" și credința ori convingerea că, tot ce e creat de mâna omului poate fi modificat sau manipulat prin diverse tertipuri, relația "om-om" pune "amatorii de autocontrol" la încercare și ridică bariere imprevizibile.

Totul este simplu. Se aplică și în cazul testului poligraf. O persoană care, dorind să eludeze testarea folosește substanțe inhibitoare ale sistemului nervos central, va obține în cadrul examinării înregistrări cu o amplitudine și frecvență a semnalului aplatizate, fără modificări de la începutul testului până la sfârșit. Ori evaluarea diagramelor poligraf se fundamentează exact pe diferențele existente între reacțiile subiectului la diferite categorii de întrebări. Un alt aspect relevant, dar care se omite din neștiință sau rea credință este faptul că, examinatorul este de profesie psiholog și prin observație directă, pe parcursul examinării, identifică dacă subiectul este afazic, coerent, stabil emoțional, dacă reacționează la stimuli, etc, într-un cuvânt dacă este prezent, desigur în sens psihologic⁵⁶.

Dincolo de înregistrările grafice sau digitale ale aparatului, dincolo de adevăr sau minciună, în spate este omul. Dacă cunoști omul, cunoști și rezultatele acțiunilor lui și implicit rezultatul muncii tale ca expert – concluzia formulată va fi una în concordanță cu realitatea⁵⁷.

IV. Concluzii:

Scopul determinat al acestui demers îl reprezintă o abordare practică, interdisciplinară și dinamică a posibilităților alternative la tehnicile și metodele actuale, operaționalizate în lupta de subminare a comportamentului simulat. În contextul vulnerabilității metodelor actuale, investigarea unor subiecți în sfera clinică poate fi statuată ca un instrument de cercetare, ca o aplicație experimentală cu impact și implicații în fundamentarea teoriilor de redefinire a conceptului de comportament simulat.

Tehnica "testului muscular", ca procedură de examinare/testare, oferă perspective interesante de investigare a unor procese cognitive, este o stare de fapt care, acceptată etic, cu

⁵² V.Paşca – Detectia comportamentului simulat cu ajutorul imagisticii, prin rezonanță magnetică funcțională, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010, pag.153

⁵³ M.Usher - Revista Proceedings of the National Academy of Sciences – preluare dailymail.co.uk.

⁵⁴ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.35-37

⁵⁵ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.32-34

⁵⁶ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.73

⁵⁷ V.Lăpăduși, G.Țiru – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008, pag.46

avantaje sau dezavantaje dovedite în timp, să suscite și credibilitate în susținerea eforturilor de prevenire, contracarare și anihilare a tendințelor firești de eludare a realității cauzale, complementar sau independent de alte metode de descoperire a comportamentului real corespondent. Criteriile de admisibilitate o pot consacra. Motivația examinatorilor, evitarea implicării emoționale a acestora și eliminarea posibilelor tendințe de manipulare a informațiilor obținute contribuind la fundamentarea raționamentelor teoretice ulterioare.

Bibliografie:

1. Aniței M. – Psihologia experimentală, Edit. Polirom, Iași, 2007
2. Aniței M. – Posibilități și limite în abordarea experimentală a conștiinței. Aspecte metodologice, Revista de psihologie, nr.3-4, Edit. Academiei, 2007
3. Anghelescu & Dan, 1984, citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com
4. Brown D. – Stresul, trauma și corpul, în lucrarea: D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008
5. Ciofu I.- Comportamentul simulat, Edit. Academiei, București, 1974
6. Ciofu, Golu & Voicu, 1978 – citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com
7. Ciopraga A., 1996 - citat de A.Papari – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com
8. Dragomirescu V.– Determinism și reactivitate umană, 1990
9. Ganis G., s.a. – Neural correlates of different types of deception: an fMRI investigation. Cerebral Cortex
10. Goleman D. – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008
11. Gorgoș C-tin - Dicționar enciclopedic de psihiatrie, Edit.Medicală, București, 1989
12. Happel M.D. – Neuroscience and the detection of deception, Review of Policy Research, nr.22(5)
13. <http://dexonline.ro/definitie/psihopatie>
14. <http://www.gozman.ro/kinesiologie-aplicata-cum-sa-afla-rapid-adevarul>
15. <http://www.abundent.ro/eft-tee/kinesiologie-aplicata-sau-testarea-musculara>
16. Lăpăduși V, Țiru G. – Detectorul de minciuni, Edit. Little Star, București, 2008
17. Nelson B. – Codul emoțiilor, Edit. Adevăr Divin, Brașov, 2012
18. Odoleja Șt. – Psihologia consonantistă și cibernetică, Edit. Scrisul Românesc, Craiova, 1978
19. Olteanu G. – Etapele ascultării persoanelor în cadrul anchetelor judiciare – controverse, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010
20. Papari A. – Tehnici de identificare a comportamentului simulat – www.scribd.com
21. Pașca V. – Detecția comportamentului simulat cu ajutorul imagisticii, prin rezonanță magnetică funcțională, în volumul Investigarea criminalistică a infracțiunilor din domeniul crimei organizate, Asociația Criminaliștilor din România, București, 2010
22. Reid J. E., Luban F.E. – Truth and deception the polygraph tehnique, SUA, 1966
23. Rene la Chat – La technique de l*enguette criminelle, tom.I, Edit.Moderna, Bruxelles, 1959
24. Rosner K. - De la meserie la psihopatie - adevarul.ro/life-style/stil-de-viata/de-meserie-psihopatie/index.html
25. Usher M. - Revista Proceedings of the National Acadmy of Sciences – preluare dailymail.co.uk.
26. Varela F. – Sinele corpului, în lucrarea: D.Goleman – Emoții vindecătoare, Edit.Carte Veche, București, 2008
27. Visu-Petra G. – Detecția comportamentului simulat: perspectiva diferențelor interindividuale, Teza de doctorat, Univ.Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011